

Maden tetkik ve arama enstitüsü kanunu

(Resmî Gazete ile neşir ve ilâm : 22/VI/1935 - Sayı : 3035)

No.
2804

Kabul tarihi
14 - VI - 1935

BİRİNCİ MADDE — Hükmî şahsiyeti haiz olmak ve bütün muamelelerinde bu kanun ile hukuku hususiye ahkâmına tâbi bulunmak üzere Ankarada bir M. T. A. Enstitüsü, (Maden tetkik ve arama enstitüsü) kurulmuştur.

M. T. A. Enstitüsü ticarî usullere göre idare olunur. Bu enstitünün bütün sarfiyat ve muamelâtı, Muhasebei umumiye, arttırma, eksiltme ve ihale kanunlarına ve Divanı muhasebatın vize ve murakabesine tâbi değildir.

İKİNCİ MADDE — M. T. A. Enstitüsünün başlıca vazifesi:

Memleketimizde işletmeğe elverişli maden ve taşocağı sahaları bulunup bulunmadığını ve işletilen maden ve taşocaklarının daha faydalı surette işletilmelerini nelere mütevakıf olduğunu araştırmak ve buna muktazi veya müteferri bulunan arama ameliyatı, fennî ve jeolojik tetkikat, kimyevî tahlil ve fenni tecrübeler yapmak, harita almak, plân, mürtesem, maktalar resmetmek, proje ve fennî raporlar, rantabilite hesapları tanzim etmek gibi bütün teknik ve ilmî işleri görmek ve memleketin madenlerinde ve maden sanayiinde çalışacak Türk mühendis, fen memuru, ustabaşı ve mütehassis işçi yetiştirmektir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — M. T. A. Enstitüsü İktisad vekâletinden emir verildiği takdirde ikinci maddede yazılı işlerden başka, diğer fennî veya jeolojik tetkikleri, tahlilleri ve fen tecrübelerini yapabilir ve topoğrafya haritaları alabilir.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Maden tetkik ve arama enstitüsü, ikinci maddede yazılı işlerden her hangi bir kısmını, İktisad vekâletinin müsaadesile, başkalarına da yaptırmak salâhiyetini haizdir.

BEŞİNCİ MADDE — M. T. A. Enstitüsü, ikinci maddede yazılı işleri, İktisad vekâletinden başka diğer Hükûmet daireleriyle Hükûmete bağlı müesseseler ve diğer hakikî veya hükmî şahıslar hesabına ücret mukabilinde yapabilir. Bu işlerden, tetkikat ve arama ameliyatı yapmak, harita almak gibi saha üstünde görülecek neviden olanlar hakkında İktisad vekâletinden müsaade alınmak lâzımdır.

Hükûmet ile Hükûmete bağlı müesseselerden başka hakikî veya hükmî şahısların tamamına veya ekseriyet hissesine sahip oldukları petrol iptidâî istikşaf veya taharri ruhsatnamesi, maden taharri ruhsatnamesi, maden ocağı ruhsat tezkeresi, veya maden imtiyazı sahalarında M. T. A. Enstitüsü tarafından ücretsiz de arama ameliyatı yapılabilir. Bu takdirde alâkadarlar ile enstitü arasında, arama ameliyatından doğacak menfaatlerden Devletin istifade edeceğine dair İcra Vekilleri Heyetinin kararına iktiran etmiş bir mukavele yapılmak lâzımdır.

ALTINCI MADDE — M. T. A. Enstitüsü, hakikî veya hükmî şahıslar tarafından işletilen maden ve taşocaklarında, veya üstlerinde hakikî veya hükmî şahısların tam veya ekseriyet hisse olarak maden ve taşocakları hakkı bulunan sahalarda, İktisad vekâletinin müsaadesile lüzumlu görülecek fennî veya jeolojik tetkikatı yapmağa ve harita almağa salâhiyetlidir. Sahalarında bu suretle tetkikat yapılacak hakikî veya hükmî şahıslar, M. T. A. Enstitüsünün işlerini kolaylaştırmağa ve

buna kendi yapmış oldukları ameliyatı, tesisatı, harita, plân ve maktaları, projeleri fen raporlarını ve rantabilite hesaplarını göstermeğe mecburdurlar.

YEDİNCİ MADDE — M. T. A. Enstitüsü, kendi hesabına maden tetkikati veya maden arama ameliyatı yapacağı yerler için maden kanunlarına tevfikân taharri veya iptidâî istikşaf ruhsatnamesi almağa mecbur değildir.

Her hangi bir vilâyetin tekml sahasında veya bir kısmında, M. T. A. Enstitüsü tarafından, muayyen maden cevheri aranılacağını, İktisad vekâleti, alâkadar vilâyete bildirdiği takdirde, aksi işar vuku buluncaya kadar, bildirilen saha ve maden cevheri için hiç bir kimseye taharri ruhsatnamesi verilemez. Ancak, İktisad vekâletinin alâkadar vilâyete bildirmesinden önce başkaları tarafından usulü dairesinde yapılmış müraccaatlerden doğan haklar mahfuzdur.

SEKİZİNCİ MADDE — Meksuf madenler ile her hangi bir sebeble tamamı veya ekseriyet hissesi Hükûmete geçmiş madenlerin sahasında, M. T. A. Enstitüsü tarafından arama ameliyatı yapıldığı takdirde bu işlerin arkası alınuncaya kadar İktisad vekâleti bu madenleri hiç bir kimseye devir ve ihale edemez.

DOKUZUNCU MADDE — Kendi hesabına maden veya taşocağı için arama ameliyatı yaptığı bir sahada, ameliyatın sonunda M. T. A. enstitüsü:

a - Arama ameliyatı yapılan yerler ile bunların maden yatağını kestiği noktalar gösterilmiş ve yatağın tahminî vaziyeti çizilmiş olmak şartile, aranılan sahanın topoğrafya ve jeoloji haritalarını;

b - Yapılan ameliyatın mürtesem ve maktalarlie yatağın vüsat ve imtidadını anlatan resim, makta ve taslakları;

c - Yatağın vaziyetini izah ve tarihçesinden bahseden ve işletmeye elverişli görüldüğü takdirde tasarlanan işletmenin ana hatlarını ihtiva eyleyen bir fen raporunu;

d - Bu arama ameliyatı için yapılan masrafların hulâsasını, bir dosya halinde İktisad vekâletine verecektir.

ONUNCU MADDE — M. T. A. enstitüsünün hesap senesi malî senedir. Enstitü her senenin ikinci kânun ayının bitmesinden evvel, gelecek sene zarfında yapacağı işlerin programile kadrosunu, tesisat ve demirbaş eşyasının bedellerinin tutarını, enstitünün masrafları karşılığı olmak üzere umumî bütçeden kendisine verilmesi lâzımgelen meblâğın tahminî hesabını gösteren bir raporunu İktisad vekâletine verir. İktisad vekâleti tarafından bu raporun tetkiki sonucunda tasdik edilecek yıllık iş programı dairesinde muamele yapılır.

M. T. A. Enstitüsü, sene içerisinde, işlerinin almış olduğu inkişaf dolayısıyla tasdik edilen yıllık iş programından ayrılmak mecburiyetinde kaldığı takdirde, vaziyeti vaktinde vekâlete bildirecek ve alacağı direktiflere göre işini yürütecektir.

ON BİRİNCİ MADDE — M. T. A. Enstitüsünün varidatı:

a - İktisad vekâletinin bütçesine konulup enstitüye tediye edilecek olan tahsisattan;

b - Beşinci maddeye tevfikân ücret mukabilinde yapacağı işlerden alacağı ücretlerden ve kendi hesabına arama ameliyatı yaptığı sahaları işletmeye vazeden müesseselerden, bu arama ameliyatı masraflarına karşılık olarak, alacağı meblâğlardan;

c - Kendisine nakid veya ayniyat suretile yardımda bulunulduğu ve bu yardımın kabulüne İktisad vekâletince muvafakat olunduğu takdirde bunun tutarından veya kıymetinden;

d - Mevucduklarının getirebileceği faiz ve iradlardan;

e - Maden ve taşocakları işletenlerin istihdam eyledikleri cenebi mühendis ve mütehassıslar mukabilinde Türk genci yetiştirmek üzere Hazineye yatıracakları ve Hazinece aynen enstitüye tesviye edilecek olan ücretlerden; ibarettir. Bu varidattan hesap yılı sonuna kadar sarfedilmeyenler enstitünün ertesi sene varidat hesabına nakledilir.

«C» Fıkrasında yazılı ücretler munhasıran Türk mühendis ve mütehassıslar yetiştirmek hususlarına tahsis edilerek bu kısım varidatın ve ona tekabül eden masrafların hesabı ayrıca tutulacaktır.

ON İKİNCİ MADDE — M. T. A. enstitüsünün memur ve müstahdemleri halk ile ve mensup oldukları enstitü ile, muamele ve münasebetlerinde, hususî-müessese müstahdemleri gibi muameleye tâbi olup haklarında memurun muhakerematı hakkındaki kanun ile memurun kanunu hükümleri tatbik olunmaz.

M. T. A. enstitüsüne aid mallar Devlet malıdır. Bunları çalanlar, ihtilâs edenler, zimmetine geçirenler veya her ne suretle olursa olsun suiistimal edenler hakkında Devlet mallarına karşı işlenen bu çeşid suçlara aid cezaî takibat yapılır.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — M. T. A. enstitüsü, Devlet müesseselerine ve Sümerbankla, Ziraat, Emlâk ve eytam bankaları gibi millî müesseselere mahsus haklar ve imtiyazlar ile Teşviki sanavi kanununa göre birinci sınıf maden ocaklarına verilen müsaade ve muafiyetlerden istifade eder.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — M. T. A. enstitüsünün hesapları, biri İktisad ve diğeri Maliye vekâletince her hesap yılı başında birer yıl için tayin edilen iki murakıbden mürekkeb bir heyet marifetile murakabe olunur. Murakıbler, ticarî ve sınaî müesseseler muhasebesine vâkıf olanlar arasından seçilir. Bunlara verilecek ücret her sene umumî heyetce tayin olunur. Murakıbler enstitünün mevcudlarını ve her nevi muamelelerini tetkik ve murakabe ile mükelleftir. Üç ayda bir muamelât hakkında Maliye ve İktisad vekâletlerine bir rapor verirler. Bu raporların birer sureti umumî heyete tevdi olunacak senelik rapora bağlanır.

Bu murakıblık vazifesi, muhassas ücreti verilmek şartile aynı vasıfları haiz Hükûmet memurlarına da gördürülebilir. Müddeti biten murakıbler yeniden tayin edilebilir.

ON BEŞİNCİ MADDE — İktisad vekâleti, lüzum gördükçe, M. T. A. Enstitüsünün bütün işlerini, muamelelerini ve hesaplarını teftiş ve murakabe ettirir.

ON ALTINCI MADDE — M. T. A. Enstitüsü, senelik blâncosunu ve bu blânço ile sene içinde yapılan işler hakkında izahatı muhtevi bir raporu her malî senenin sonundan itibaren nihayet üç ay içinde İktisad vekâletine vermeğe mecburdur. İktisad vekâleti, bunları ve murakabe heyetinin yıllık raporunu kendi mütaleasile birlikte Umumî heyetin tasdik ve tasvibine konulmak üzere tevdi tarihinden itibaren iki ay içinde Başvekâlete verir.

ON YEDİNCİ MADDE — M. T. A. Enstitüsünün umumî heyeti, Başvekâletten intihab edilecek üç murahhas ile Büyük Millet Meclisinin Bütçe, İktisad ve Divanı muhasebat encümenleri azalarının toplantısından vücade gelir.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Umumî heyet, Başvekâletten gönderilib Büyük Millet Meclisi Reisi tarafından havale edilen M. T. A. Enstitüsünün yıllık blâncosu ile raporunu, murakabe heyetinin yıllık raporunu ve İktisad vekâletinin bunlar

hakkındaki mütaleasını tetkik edip enstitünün blâncosunun tasdiki ve raporların tasvibi veya bunların reddi hakkında karar verir.

Umumî heyetin blâncosu tasdik ve raporları tasvib kararı, M. T. A. Enstitüsü memurlarının ibrasını tazammun eder.

ON DOKUZUNCU MADDE — M. T. A. Enstitüsü, maden araması ve amelîyatı ile uğraşan ve şube adetleri ihtiyaca göre değişen teknik bir kısım ile, Jeoloji - Mineraloji - Paleontoloji, tahlil ve tecrübe lâboratuvarları, topoğrafya şubelerini ve bir fen kalemini ihtiva eyleyen ilmî bir kısımdan, ve muhasebeyi de multevehi bulunan idarî bir kısımdan müteşekkildir.

YİRMİNCİ MADDE — M. T. A. Enstitüsü, İktisad vekâletinin inhası üzerine İcra Vekilleri Heyetinin kararı ve Cümhur Reisinin tasdikile tayin edilen bir genel direktör tarafından idare olunur.

YİRMİ BİRİNCİ MADDE — M. T. A. Enstitüsünde, genel direktörden başka bir genel direktör muavini ile görülecek lüzum ve ihtiyac nisbetinde şube âmirleri, mütehassıs, mühendis ve diğer memur ve müstahdemler bulunur.

Genel direktör muavini ile kısım ve şube âmirleri, genel direktörün inhası üzerine İktisad vekâleti tarafından ve diğer mütehassıs ve mühendislerle memurlar genel direktör tarafından tayin edilirler.

YİRMİ İKİNCİ MADDE — M. T. A. Enstitüsünün genel direktör muavini ile mütehassıs ve mühendislerinin ve fen memurları ile ustalarının İktisad vekâletinin muvafakatile ecnebi olması caizdir.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — M. T. A. Enstitüsünün idare ve murakabe şekilleriyle genel direktör ve murakıblerin vazife ve salâhiyetleri, enstitünün dahilî teşkilâtile sureti idaresi, bu kanunun meriyeti tarihinden itibaren en geç bir yıl zarfında İktisad vekâletince tanzim ve İcra Vekilleri Heyetince tasdik edilecek bir dahilî talimatname ile tesbit olunur.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — (2450) numaralı İktisad vekâleti teşkilât ve vazifeleri hakkındaki kanunun birinci maddesindeki (C) bendinin (12) numaralı fıkrası ve aynı kanunun (1) numaralı cetvelindeki maadin tetkik heyeti ile (2189) numaralı Petrol ve altın arama ve işletme idareleri hakkındaki kanun hükümleri ilga edilmiştir.

Altın ve petrol arama ve işletme idarelerinin bütün hakları, borçları ve mevcudları M. T. A. Enstitüsüne geçer.

BİRİNCİ MUVAKKAT MADDE — Bu kanunun meriyete girdiği tarihten itibaren 1935 hesap yılının sonuna kadar geçen müddet M. T. A. Enstitüsünün ilk hesab yılıdır. Bu ilk hesap yılına aid olan iş programını havi raporun, bu kanunun meriyete girdiği tarihten itibaren iki ay içinde tanzim ve tasdik edilmesi şarttır.

İKİNCİ MUVAKKAT MADDE — Altın ve petrol arama ve işletme idarelerinin bütün haklarına borçlarına ve mevcudlarına aid devir ve intikal muameleleri, bu kanunun meriyeti tarihinden itibaren iki ay içinde bitirilecektir.

Devir ve intikal muamelesi bitirilinceye kadar bu idarelerdeki memur ve müstahdemler işlerine devam ederler.

ÜÇÜNCÜ MUVAKKAT MADDE — Zonguldakta bulunan tahlilhane ile mülga Maden mektebinin mevcut gayrimenkulleriyle demirbaş eşya ve malzemesinden İktisad vekâletinin tensib ettikleri, M. T. A. Enstitüsüne meccanen verilir.

DÖRDÜNCÜ MUVAKKAT MADDE — 1935 yılı İktisad vekâleti bütçesinin 664 ncü faslının 1 nei maddesinden (42 000) lira aynı bütçenin 695 ncü faslına mevzu (240 000) lira işbu kanunun 11 nei maddesinin (a) bendi mucibince M. T. A. Enstitüsüne geçer. Bundan başka M. T. A. Enstitüsünün 1935 hesap senesi için işbu kanunun 11 nei maddesinin (a) fıkrasına tevfikan tediye edilmek üzere İktisad vekâleti 1935 yılı bütçesinde yeniden açılacak muavenet faslına (400 000) lira tahsisat konulmuştur.

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

YİRMİ ALTINCI MADDE — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

20 haziran 1935

<i>Cumhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	17 - VI - 1935 ve 1/264
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cumhurbaşkanlığından gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	20 - VI - 1935 ve 4/602
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cild ve sayfa numaraları</i>	:	Cild Sayfa 4 88,184,210:214,223,271:274